

Sygn. akt V AGa 17/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 stycznia 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach V Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Aleksandra Janas (spr.)
Sędziowie:	SA Irena Piotrowska SA Grzegorz Misina
Protokolant:	Diana Pantuchowicz

po rozpoznaniu w dniu 28 stycznia 2021 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa J. R.

przeciwko Przedsiębiorstwu (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w D.

o uchylenie i stwierdzenie nieważności uchwały walnego zgromadzenia wspólników

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 23 marca 2018 r., sygn. akt XIV GC 501/16

1. oddała apelację;
2. zasądza od powódki na rzecz pozwanej kwotę 810 (osiemset dziesięć) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

SSA Irena Piotrowska	SSA Aleksandra Janas	SSA Grzegorz Misina
----------------------	----------------------	---------------------

Sygn. akt V AGa 17/19

UZASADNIENIE

J. R. wystąpiła do Sądu Okręgowego w Katowicach z pozwem, w którym domagała się uchylenia i stwierdzenia nieważności uchwały nr (...) Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników Przedsiębiorstwa (...) Spółki z ograniczoną

odpowiedzialnością w D., podjętej w dniu 14 czerwca 2016 r., w przedmiocie odwołania jej z funkcji wiceprezesa zarządu spółki. W uzasadnieniu wskazała, że przyczyną powzięcia przedmiotowej uchwały były twierdzenia współnika T. W., zawarte w piśmie z dnia 26 lipca 2016 r., o długotrwałym konflikcie, braku jakiegokolwiek porozumienia i działaniu na szkodę spółki przez powódkę oraz fakt skazania powódki prawomocnym wyrokiem za czyn z art. 586 k.s.h., przy czym żadna z przytoczonych okoliczności nie miała miejsca, a odwołanie jej było pozbawione jakichkolwiek podstaw. Powódka twierdziła też, że odwołanie jej z funkcji wiceprezesa zarządu spółki nastąpiło w celu niedopuszczenia do zakończenia toczących się postępowań sądowych, mających na celu ujawnienie nieprawidłowości zaistniałych w spółce w latach 2000-2003.

Pozwana Przedsiębiorstwo (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w D. domagała się oddalenia powództwa i zasądzenia kosztów procesu. Podniosła, że powódka nie ma legitymacji czynnej do wystąpienia z powództwem ponieważ nie jest współnikiem pozwanej spółki, a dodatkowo wywodziła, że powódka została skazana przez Sąd Rejonowy w D. w sprawie o sygn. akt II K 506/12 za niezłożenie w terminie wniosku o upadłość pozwanej spółki.

Wyrokiem z 23 marca 2018 r. Sąd Okręgowy w Katowicach oddalił powództwo i zasądził od powódki na rzecz pozwanej kwotę 1080 zł tytułem kosztów procesu. Ustaliwszy, że w chwili powzięcia uchwały ani w chwili jej zaskarżenia powódka nie była członkiem zarządu pozwanej spółki doszedł do przekonania, że nie ma ona legitymacji czynnej w niniejszej sprawie. Rozstrzygnięcie zapadło na podstawie art. 252 § 1 i art. 250 pkt 1 k.s.h., a o kosztach procesu orzeczono po myśli art.98 k.p.c.

W apelacji od tego wyroku powódka zarzuciła „naruszenie prawa procesowego i materialnego” przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, polegające na odmowie zawieszenia postępowania w sprawie na podstawie art.174 § 1 pkt 3 k.p.c. Domagała się też zbadania na podstawie art.380 k.p.c. prawidłowości postanowień Sądu Okręgowego w przedmiocie odrzucenia wniosku o zawieszenie postępowania, odrzucenia wniosku o zobowiązanie Gminy D. i T. W. do okazania i przedłożenia dokumentów z uzasadnieniami oraz w przedmiocie oddalenia jej wniosku o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego z urzędu. W ocenie powódki postępowanie w niniejszej sprawie powinno zostać zawieszona na podstawie art.177 § 1 pkt 1 k.p.c. z uwagi na toczącą się przed Sądem Rejonowym w D. sprawę w przedmiocie stwierdzenia nieważności sprzedaży udziałów w pozwanej spółce. Skarżąca wywodziła również, że przedmiotem postępowania było zarówno żądanie ustalenia nieważności uchwały na podstawie art.58 k.c., jak i jej uchylenie, przy czym do pierwszego z tych żądań Sąd Okręgowy w ogóle się nie odniósł. Zarzuciła również, że wadliwie zasądzono koszty procesu na rzecz pozwanej reprezentujący spółkę adwokat został wyznaczony na podstawie art.210 § 1 k.s.h. Na tej podstawie domagała się uchylenia wyroku w całości przekazania sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Pozwana wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego. Domagała się nadto dopuszczenia dowodu z dokumentu w postaci zawiadomienia powódki o jej odwołaniu z funkcji wiceprezesa zarządu spółki, które otrzymała w dniu 1 lipca 2016 r. na okoliczność, że powództwo zostało wytoczone po upływie terminu z art.251 k.s.h.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje.

Apelacja nie była zasadna.

Jak wynika z niespornych okoliczności sprawy, uchwałą nr (...) Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Wspólników pozwanej spółki podjętą w dniu 14 czerwca 2016 r. powódka J. R. została odwołana z funkcji wiceprezesa zarządu spółki (protokół nr (...) z posiedzenia Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników pozwanej, k.104-105). O treści podjętej uchwały powódka została zawiadomiona pismem współnika T. W. z 15 czerwca 2016 r. (niesporne, k.13). W dacie wniesienia pozwu T. W. przysługiwało 100% udziałów ponieważ na podstawie umowy z dnia 13 czerwca 2016 r. zawartej z Gminą D. nabył od niej udziały w liczbie 824 (niesporne, aktualny odpis z KRS, k.606 – 610, umowa zbycia udziałów k.462-463). W pozwie wniesionym do Sądu Rejonowego w D. powódka domagała się ustalenia nieważności tej umowy. Do chwili wydania zaskarżonego wyroku sprawa ta nie została jeszcze rozstrzygnięta (niesporne). W związku z odwołaniem powódki z funkcji członka zarządu postanowieniem sądu rejestrowego z 13 grudnia 2016 r.

na podstawie art.42 k.c. dla pozwanej spółki ustanowiono kuratora w osobie T. W., który następnie w dniu 10 lipca 2018 r. został ujawniony w Krajowym Rejestrze Sądowym jako prezes zarządu pozwanej (dowód: postanowienie SO w Katowicach z 17 października 2018 r. k.575-576, odpis z KRS, k.606 – 610). T. W. pełni tę funkcję od 21 stycznia 2018 r. (k.680-685, niesporne).

Wniosek dowodowy zawarty w apelacji został oddalony na podstawie art.381 k.p.c. ponieważ pozwana nie wykazała przyczyn, dla których nie przedstawiła dokumentu w postaci dowodu doręczenia pozwanej zawiadomienia o podjęciu zaskarżonej uchwały już w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji.

Ponieważ Sąd Okręgowy nie wypowiedział się formalnie co do wniosku powódki o zawieszenie postępowania na podstawie art.177 § 1 pkt 1 k.p.c., w obecnym stanie rzeczy nie jest możliwe zastosowanie kontroli judykacyjnej przewidzianej w art.380 k.p.c., lecz zbadanie czy brak zawieszenia postępowania stanowił naruszenie przepisów procedury cywilnej mający wpływ na wynik sprawy. Odpowiedź na tak postawione pytanie musi być negatywna. Odmienne niż podnosi skarżąca w swej apelacji, w rozpoznawanej sprawie nie było podstaw do zawieszenia postępowania. W sprawie nie zaszły okoliczności, które uzasadniałyby zawieszenie postępowania na podstawie art.177 § 1 pkt 1 k.p.c., tj. do czasu zakończenia postępowania w sprawie o stwierdzenie nieważności umowy zbycia udziałów. Przyczyną oddalenia powództwa w niniejszej sprawie był bowiem brak legitymacji czynnej po stronie powódki, na co struktura udziałów w spółce zarówno ukształtowana tą umową, jak i istniejąca przed jej zawarciem pozostawała bez jakiegokolwiek wpływu. Niezależnie bowiem od ważności umowy w żadnym z możliwych wypadków powódka i tak nie uzyskalaby statusu współniczki, a tym samym nie uzyskalaby materialnego uprawnienia do wystąpienia z niniejszym pozewem. Z tej przyczyny wnioski dowodowe powódki dotyczące tej umowy podlegały oddaleniu ponieważ nie dotyczyły okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy. Ponieważ w dacie wyrokowania pozwana nie była pozbawiona zdolności procesowej, zawieszenie na podstawie art.174 § 1 pkt 1 k.p.c. także nie wchodziło w rachubę, a tym samym nie wystąpiła przesłanka nieważności postępowania, o jakiej mowa w art.379 pkt 2 k.p.c. Wykluczone jest natomiast badanie na podstawie art.380 k.p.c. prawidłowości postanowienia o odmowie ustanowienia pełnomocnika z urzędu. Przepis ten stanowi, że sąd drugiej instancji, na wniosek strony, rozpoznaje również te postanowienia sądu pierwszej instancji, które nie podlegały zaskarżeniu w drodze zażalenia, a miały wpływ na rozstrzygnięcie sprawy. Tymczasem postanowienie o oddaleniu wniosku powódki podlegało odrębnemu zaskarżeniu, z prawa tego powódka skorzystała, a jej zażalenie zostało oddalone postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 28 stycznia 2019 r. (k.592-594). W toku postępowania apelacyjnego powódka ponowiła swój wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu, jednakże na mocy art.117² § 2 k.p.c. został on pozostawiony w aktach sprawy bez nadawania mu dalszego biegu.

Nie jest też zasadny zarzut naruszenia art.5 k.p.c., do czego miało dojść poprzez brak właściwego pouczenia o treści art.162 k.p.c. Stosowne pouczenie powódka uzyskała na rozprawie w dniu 23 marca 2018 r., a podnosząc ten zarzut nie wyjaśniła w jaki sposób brak pouczenia nadesłanego wraz z zawiadomieniem o rozprawie miał wpłynąć na treść zaskarżonego wyroku. W szczególności nie wskazała ani jedno uchybienie obowiązkowi procesowemu, którego miałyby się dopuścić przez brak wcześniej udzielonego pouczenia.

W świetle powyższych ustaleń i rozważań zaskarżony wyrok jest prawidłowy. Jak już o tym była wyżej mowa, zaskarżoną uchwałą powódka została odwołana z funkcji członka zarządu pozwanej spółki. Judykatura zgodnie stoi na stanowisku, że wyliczenie osób uprawnionych do zaskarżenia uchwały zgromadzenia współników zawarte w art.250 k.s.h. oraz art.422 § 2 k.s.h. ma charakter wyczerpujący, z zastrzeżeniem wyjątków przewidzianych w ustawie, które w niniejszej sprawie nie wystąpiły (zob. wyrok SN z dnia 13 lutego 2004 r., II CK 438/02). Ograniczenie to na podstawie art.252 § 1 k.s.h. pozostaje też aktualne w przypadku żądania ustalenia nieważności uchwały. W wyroku z 11 stycznia 2020 r., IV CKN 1503/00 SN stwierdził, że członek zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością nie będący jej współnikiem traci legitymację do zaskarżenia uchwał współników na podstawie art. 240 § 2 pkt 1 k.h. z chwilą odwołania go z zarządu. Pogląd ten legł też u podstaw uchwały SN z dnia 1 marca 2007 r., III CZP 94/06, wydanej w składzie 7 sędziów, której nadano moc zasady prawnej. SN stwierdził mianowicie, że osobie odwołanej ze składu organu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością nie przysługuje legitymacja do wytoczenia

powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały wspólników sprzecznej z ustawą (art. 252 § 1 w związku z art. 250 pkt 1 k.s.h.). Oznacza to, że osoba nie będąca już członkiem zarządu spółki kapitałowej i nie będąca zarazem jej wspólnikiem nie ma uprawnienia do żądania uchylenia uchwały wspólników, ani ustalenia jej nieważności. Co się tyczy tej ostatniej kwestii, powódka zarzuciła, że swoje żądanie oparła również na art. 58 § 1 k.c., co było wystarczającą przesłanką uzasadniającą słuszność jej stanowiska. W tej materii także wypowiedział się SN (zob. min. uchwała z dnia 18 września 2013 r., III CZP 13/13). Analizując skutki podjęcia uchwał zgromadzenia akcjonariuszy sprzecznych z prawem (co należy odnieść również do uchwał zgromadzenia wspólników), SN stwierdził, że pomimo istotnych argumentów prawnych uzasadniających bezwzględną nieważność tych uchwał, więcej argumentów przemawia jednak za przyjęciem, iż sprzeczne z ustawą uchwały wspólników nie są bezwzględnie nieważne, a wyrok stwierdzający ich nieważność ma charakter konstytutywny, gdyż jest on niezbędny do wykluczenia uchwały sprzecznej z ustawą z obrotu prawnego ze skutkiem *ex tunc*. Nie oznacza to zatem, że zaskarżona uchwała walnego zgromadzenia akcjonariuszy była od początku nieważna. Wyrok sądu wydany na podstawie art. 425 § 1 k.s.h. niweczyłby był prawny zaskarżonej uchwały od chwili jej powzięcia, prowadząc do stworzenia sytuacji, jakby uchwała w ogóle nie została podjęta, przy czym możliwość powołania się na ten skutek aktualizuje się dopiero z chwilą wydania prawomocnego wyroku stwierdzającego sprzeczność kwestionowanej uchwały z ustawą. Art. 425 § 1 k.s.h. stanowi zatem regulację szczególną i wprowadza szczególną, oryginalną postać nieważności, różniącą się od tradycyjnie rozumianej nieważności bezwzględnej (art. 58 k.c.), a bliższą konstrukcji nieważności względnej określanej także jako „unieważnialność”, „wzruszalność”, „zaczepialność”. Z tej przyczyny należy też wykluczyć możliwość stosowania wprost do oceny uchwał organu stanowiącego spółki kapitałowej art. 58 § 1 k.c. w oparciu o odesłanie wynikające z art. 2 k.s.h. Kodeks spółek handlowych w art. 252 § 1 oraz w art. 425 § 1 statuuje bowiem samodzielną podstawę materialnoprawną stwierdzenia nieważności uchwał organów właścicielskich spółek kapitałowych w przypadku ich sprzeczności z ustawą (zob. wyrok SN z 20 października 2011 r., III CSK 5/11). Tym samym nie ma podstaw do twierdzenia, że w przepisach kodeksu spółek handlowych brak regulacji prawej określającej materialnoprawne skutki sprzeczności uchwały z ustawą, która uzasadniałaby stosowanie w tej materii przepisów kodeksu cywilnego na podstawie normy odsyłającej zawartej w art. 2 k.s.h., a konsekwencji powódka może zasadnie twierdzić, że przysługuje jej żądanie stwierdzenia nieważności przedmiotowej uchwały oparte wyłącznie na art. 58 § 1 k.c. z pominięciem rygorów wynikających z powołanych wyżej przepisów k.s.h.

Mając to wszystko na uwadze Sąd Apelacyjny podzielił stanowisko Sądu Okręgowego co do braku legitymacji czynnej powódki, tak w odniesieniu do żądania uchylenia uchwały, jak i stwierdzenia jej nieważności. To zaś musiał oprowadzić do oddalenia powództwa na podstawie powołanych wyżej przepisów oraz obciążenia powódki jako strony przegrywającej kosztami procesu. W tym miejscu należy też stwierdzić, że ustanowienie pełnomocnika spółki na podstawie art. 210 § 1 k.s.h. odnosi się do podstawy o charakterze materialnoprawnym, związanej z treścią stosunku prawnego łączącego spółkę i jej pełnomocnika i podstawy jego umocowania. Odrębnym zagadnieniem pozostaje natomiast aspekt procesowy, rozstrzygany na zasadach ogólnych. Skoro pełnomocnikiem tym jest adwokat stronie, którą reprezentuje należy się zwrot kosztów pomocy prawnej stosownie do art. 98 § 2 k.p.c. Orzekając o wysokości kosztów procesu należnych pozwanej Sąd Okręgowy prawidłowo zastosował § 8 ust. 1 pkt 22 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r., poz. 1800).

Z podanych wyżej względów na mocy art. 385 k.p.c. Sąd Apelacyjny oddalił apelację jako nie znajdującą usprawiedliwionych podstaw prawnych. O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. w związku z § 8 ust. 1 pkt 22 i § 10 ust. 1 pkt 2 powołanego wyżej rozporządzenia.

SSA Irena Piotrowska SSA Aleksandra Janas SSA Grzegorz Misina